

Τι σκεφτόμαστε;

Διδακτική πρόταση 5: Τι να σκέφτονταν οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής;

Ερώτημα-κλειδί

- Ποια είναι τα πιο σημαντικά πράγματα που σκέφτονταν οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής;

Πρόοδος από το προηγούμενο μάθημα

Τα παιδιά μεταφέρουν τις γνώσεις που απέκτησαν από τα προηγούμενα μαθήματα («Πώς και γιατί μετακινούνταν οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής;» «Πώς περνούσαν τη μέρα τους;») για να απαντήσουν στο ερώτημα: «Τι σκέφτονταν άραγε οι παλαιολιθικοί άνθρωποι;» Τεκμηριώνουν τις υποθέσεις τους και παρουσιάζουν τα συμπεράσματά τους.

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές και μαθήτριες να:

- κάνουν υποθέσεις, με βάση τις πηγές, για το ποιες πιθανόν να ήταν οι κυριότερες σκέψεις/ανησυχίες των ανθρώπων της Παλαιολιθικής Εποχής (γνώση περιεχομένου-δεξιότητες).
- εκφράζουν και συζητούν τα συμπεράσματά τους χρησιμοποιώντας το κατάλληλο λεξιλόγιο (δεξιότητες).
- αναστοχάζονται σχετικά με τη διαδικασία διαρκούς επανεξέτασης των συμπερασμάτων/ερμηνειών που προκύπτουν από τα τεκμήρια (επιστημολογικές έννοιες).

Διδακτικό και μαθησιακό υλικό

- Αναρτημένο λεξιλόγιο διαβαθμισμένης βεβαιότητας σε καρτέλες: αποκλείεται, δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι..., ίσως, μάλλον, πιθανόν, πιθανότατα, όλες οι ενδείξεις δείχνουν ότι..., σίγουρα, σύμφωνα με....
- Ατομική πλαστικοποιημένη καρτέλα (μικρός πίνακας), μαρκαδόροι νερού και σφουγγαράκι.
- Σχολικό βιβλίο Ιστορία Γ΄ Δημοτικού. Από τη Μυθολογία στην Ιστορία, Εκδόσεις ΟΕΔΒ (σ. 97-100).
- Φύλλα Εργασίας «Τι να σκέφτονταν οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής», (σ. 52-53).
- Κάρτες Εργασίας Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα; (σ. 16-17).
- Φάκελος Επιτευγμάτων.

Δραστηριότητα προσανατολισμού

Τα παιδιά εντοπίζουν το νέο ερώτημα, το οποίο θα μας απασχολήσει στο σημερινό μάθημα: «Τι σκέφτονται οι άνθρωποι;» και συγκεκριμένα «Τι σκέφτονταν οι άνθρωποι κατά την Παλαιολιθική Εποχή;». Με τη βοήθεια των Καρτών Εργασίας *Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο*

από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα; (σ. 16-17), συνδέουμε το νέο αυτό ερώτημα με το ερώτημα που διερευνήσαμε στην προηγούμενη ενότητα: «Πώς περνάμε τη μέρα μας».

Δραστηριότητα 1: Τι άραγε να σκέφτονταν οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής;

Τα παιδιά παρατηρούν τις εικόνες με τα παλαιολιθικά τεχνουργήματα που βρίσκονται στο σχολικό βιβλίο *Ιστορία Γ΄ Δημοτικού. Από τη Μυθολογία στην Ιστορία* (σ. 97-100) σκέφτονται και σημειώνουν τις απαντήσεις στο σχετικό Φύλλο Εργασίας «Τι να σκέφτονταν οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής» (σ. 52). Στο Φύλλο Εργασίας, οι ερωτήσεις δίπλα από κάθε εικόνα βοηθούν τα παιδιά να εντοπίσουν το ζητούμενο και να καταλήξουν σε συγκεκριμένες υποθέσεις. Τα παιδιά εργάζονται πρώτα ατομικά, και στη συνέχεια, σε δυάδες συζητούν τις υποθέσεις τους, τυχόν διαφοροποιήσεις που έκαναν στις απαντήσεις τους και τις νέες τους θέσεις:

- Τι να σκέφτονταν οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής όταν κατασκεύαζαν τα εργαλεία που φαίνονται στη σ. 99 του σχολικού βιβλίου;
- Τι να σκέφτονταν άραγε οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής όταν ανακάλυπταν τη φωτιά (σ. 99 του σχολικού βιβλίου);
- Τι να σκέφτονταν άραγε οι παλαιολιθικοί άνθρωποι όταν έφτιαχναν τις ζωγραφιές στους βράχους (βραχογραφίες) που απεικονίζονται στη σ. 100 του σχολικού βιβλίου;

Δραστηριότητα 2: Τι άραγε να σκέφτονταν οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής;

Τα παιδιά παρατηρούν την εικόνα στο δεύτερο **Φύλλο Εργασίας** «Τι να σκέφτονταν οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής» (σ. 53) και σημειώνουν τις απαντήσεις τους. Στη συνέχεια συγκρίνουν και συζητούν τις απαντήσεις τους σε δυάδες:

- Πού άραγε να βρίσκονται οι παλαιολιθικοί αυτοί άνθρωποι;
- Τι άραγε να σκέφτονται;
- Ποιες να ήταν άραγε οι πιο σοβαρές ανησυχίες τους;

Πηγή πληροφοριών : <http://www.guardian.co.uk/science/2011/jul/28/neanderthals-demise-modern-human-invasion>

Ανακεφαλαίωση – Επαναφορά κύριων σημείων

Το κάθε παιδί:

- σημειώνει στην ατομική του καρτέλα 3 από τις σημαντικότερες σκέψεις και τις σοβαρότερες ανησυχίες που πιθανόν να είχαν οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής.
- συμπληρώνει στις Κάρτες Εργασίας *Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα; (Τι σκέφτονται οι άνθρωποι, Παλαιολιθική Εποχή, σ. 16-17)* τα νέα στοιχεία που έχει ανακαλύψει στο σημερινό μάθημα: «Τι έχετε να προσθέσετε στο βιβλιαράκι που θεωρείτε σημαντικό και ενδιαφέρον;»

Αναστοχασμός παιδιού

Το κάθε παιδί επιλέγει να απαντήσει σε μια ή περισσότερες ερωτήσεις:

- Τι μου άρεσε πιο πολύ ή μου έκανε εντύπωση από αυτά που κάναμε σήμερα;
- Άλλαξαν οι ιδέες/γνώσεις μου με το σημερινό μάθημα; Γιατί;
- Συνεργάστηκα/συζήτησα αποτελεσματικά με άλλα παιδιά;
- Τηρήθηκαν οι αρχές του αμοιβαίου σεβασμού στον διάλογο;
- Πώς θα με βοηθήσουν αυτά που έμαθα σήμερα στην καθημερινή μου ζωή;
- Τι άλλο θέλω να μάθω; Τι θα ήθελα να εισηγηθώ στη/στον δασκάλα/ό μου;

Αναστοχασμός εκπαιδευτικού

- Πότε συμμετείχαν πιο ενεργά τα παιδιά;
- Τι πέτυχε κατά την άποψή μου; Τι δεν «δούλεψε» και γιατί;
- Ποιες περιοχές χρειάζονται βελτίωση; Πώς θα μπορούσαν να γίνουν;

Αξιολόγηση

Συντρέχουσα αξιολόγηση γίνεται κατά τη διάρκεια του μαθήματος με την χρήση ποικίλων μέσων μέσα από την εργασία σε ομάδες, και μέσα από τη συζήτηση στην ολομέλεια. Τελική αξιολόγηση γίνεται μέσα από τη δραστηριότητα ανακεφαλαίωσης και επαναφοράς των κύριων σημείων· και μέσα από τη συμπλήρωση των Καρτών Εργασίας *Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα*. Αυτό δεν σημαίνει ότι αναμένουμε από όλα τα παιδιά να ανταποκριθούν με τον ίδιο τρόπο, αλλά ότι τα ενθαρρύνουμε να τεκμηριώνουν τις απαντήσεις τους.

Διδακτική πρόταση 6: Πώς εξέφραζαν τις ιδέες τους οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής;

Ερώτημα-κλειδί

- Πώς εξέφραζαν τις ιδέες τους οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής;

Πρόοδος από το προηγούμενο μάθημα

Αφού διερεύνησαν τις κυριότερες πιθανές σκέψεις/ανησυχίες των ανθρώπων της Παλαιολιθικής Εποχής, τα παιδιά μελετούν νέες πηγές για τεκμήρια σχετικά με το πώς επικοινωνούσαν και εξέφραζαν τις ιδέες τους οι άνθρωποι της συγκεκριμένης εποχής.

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές και μαθήτριες να:

- κατανοούν όρους όπως: *έκφραση, σύμβολα* (έννοιες περιεχομένου).
- αναφέρουν τους τρόπους έκφρασης των ανθρώπων της Παλαιολιθικής Εποχής (γνώση περιεχομένου).
- διερευνούν αλλαγές και συνέχειες στους τρόπους με τους οποίους εκφράζονταν οι άνθρωποι την περίοδο πριν και μετά τη συμβολική επανάσταση (πριν αρχίσουν να χρησιμοποιούν τον λόγο και τα σύμβολα· και μετέπειτα).
- εντοπίζουν τις αλλαγές και συνέχειες στους τρόπους με τους οποίους εκφράζονταν οι άνθρωποι την Παλαιολιθική Εποχή και σήμερα (δεξιότητες).
- εκφράζουν και συζητούν τα συμπεράσματά τους χρησιμοποιώντας το κατάλληλο λεξιλόγιο (δεξιότητες).
- αναστοχάζονται για τη διαδικασία διαρκούς επανεξέτασης των συμπερασμάτων/ερμηνειών που προκύπτουν από τα τεκμήρια (επιστημολογικές έννοιες).

Διδακτικό και μαθησιακό υλικό

- Αναρτημένο λεξιλόγιο διαβαθμισμένης βεβαιότητας σε καρτέλες: αποκλείεται, δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι..., ίσως, μάλλον, πιθανόν, πιθανότατα, όλες οι ενδείξεις δείχνουν ότι..., σίγουρα, σύμφωνα με....
- Ατομική πλαστικοποιημένη καρτέλα (μικρός πίνακας), μαρκαδόροι νερού και σφουγγαράκι.
- Καρτέλες με λέξεις-κλειδιά για το ερώτημα: «Πώς εκφράζουν σήμερα οι άνθρωποι τις ιδέες τους; Ας δούμε μήπως υπάρχουν και άλλοι τρόποι τους οποίους δεν σημειώσαμε». Εναλλακτικά, σημειώνουμε τις λέξεις-κλειδιά στον πίνακα την ώρα που τα παιδιά ανακοινώνουν τις απαντήσεις τους.
- Διαδραστικός πίνακας· ή Η.Υ. και προβολέας για την παρουσίαση σε PowerPoint.
- Υλικά για βραχογραφίες-σπηλαιογραφίες: μεγάλο κομμάτι ψαρόκολλας κολλημένης σε τοίχο ή στο πάτωμα· και δίπλα: χρώμα, νερό, στάχτη, λίπος.
- Φύλλο Εργασίας «Πώς εξέφραζαν τις ιδέες τους οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής;» (σ. 54-55).
- Κάρτες Εργασίας Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα; (σ. 16-19).
- Φάκελος Επιτευγμάτων.

Δραστηριότητα προσανατολισμού

Τα παιδιά, προσπαθούν να θυμηθούν τα όσα ανακάλυψαν στο προηγούμενο μάθημα συζητώντας με το παιδί που κάθεται δίπλα τους. Στη συνέχεια, τα παιδιά πολύ γρήγορα σημειώνουν στην ατομική τους καρτέλα μία από τις σημαντικότερες σκέψεις και τις σοβαρότερες ανησυχίες που πιθανόν να είχαν οι άνθρωποι στα παλαιολιθικά χρόνια, και την παρουσιάζουν στην ολομέλεια.

Δραστηριότητα 1: Πώς εκφράζουν τις ιδέες τους οι άνθρωποι σήμερα;

«Πώς εκφράζουν τις ιδέες τους οι άνθρωποι σήμερα;». Το κάθε παιδί σημειώνει τις απαντήσεις του στην ατομική του καρτέλα, χρησιμοποιώντας λέξεις-κλειδιά ή/και πολύ σύντομες φράσεις. Σχολιάζουμε τις σημειώσεις των παιδιών και στη συνέχεια προβάλλουμε τη σχετική παρουσίαση-ιδεοθύελλα σε μορφή PowerPoint. Αφήνουμε το ερώτημα ανοικτό για τα παιδιά: «Πώς εκφράζουν οι άνθρωποι τις ιδέες τους σήμερα; Μήπως υπάρχουν και άλλοι τρόποι που μπορούμε να σκεφτούμε;». Μετά την ολοκλήρωση της παρουσίασης, τα παιδιά ανακοινώνουν σε συντομία τις επιπρόσθετες πληροφορίες που μπόρεσαν να αντλήσουν.

Δραστηριότητα 2: Πώς εξέφραζαν τις ιδέες τους οι άνθρωποι στην Παλαιολιθική Εποχή πριν αρχίσουν να χρησιμοποιούν τον λόγο και τα σύμβολα (Θεατρικό παιχνίδι)

«Ας δούμε τώρα τι συνέβαινε στην Παλαιολιθική Εποχή. Ας μεταφερθούμε στα χρόνια όταν οι παλαιολιθικοί άνθρωποι δεν χρησιμοποιούσαν ακόμα τον λόγο (την ομιλία), ούτε έφτιαχναν ζωγραφιές, σύμβολα και σχέδια».

Σκηνή 1

1. Τοποθετούμε σε τέσσερα διαφορετικά σημεία μέσα στην τάξη καρτέλες που να γράφουν τις ακόλουθες λέξεις: βουνά, ποτάμι, δάσος, πεδιάδα.
2. Ενώ τα υπόλοιπα παιδιά βρίσκονται συγκεντρωμένα σε ένα χώρο, μια ομάδα 4-5 παιδιών καλείται να σηκωθεί και να σταθεί σε ένα άλλο άνετο χώρο μέσα στην τάξη.

Ψιθυρίζουμε στο αυτί ενός παιδιού, την αποστολή⁵⁶ του:

«Πίσω από τα βουνά υπάρχει μια αγέλη από μαμούθ (αν τα παιδιά δεν γνωρίζουν τη λέξη «μαμούθ» μπορούμε να δείξουμε μια σχετική εικόνα), η οποία κατευθύνεται προς το ποτάμι για να ξεδιψάσει. Η ομάδα σου θα φτάσει εκεί σε 3 μέρες. Για να κυνηγήσετε με επιτυχία κάποιο από αυτά, πρέπει να ενημερώσετε όλους τους συντρόφους σας και να τους οργανώσετε κοντά στο ποτάμι. Πρέπει λοιπόν να βρεις ένα τρόπο να εκφράσεις στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σου αυτές τις πληροφορίες χωρίς να χρησιμοποιήσεις λόγια, ζωγραφιές, σύμβολα ή σχέδια – όπως ακριβώς θα έκανε και ένας παλαιολιθικός άνθρωπος τα χρόνια εκείνα».

1. Η ολομέλεια των παιδιών σχολιάζει τον τρόπο που επέλεξε ο/η μαθητής/τρια να εκφράσει αυτό που ήθελε να μεταδώσει στα μέλη της ομάδας του, και ζητούμε από τα παιδιά να μοιραστούν το τι κατάλαβαν.
2. Το κάθε παιδί αναγράφει στην ατομική του καρτέλα μια λέξη ή φράση που να απαντά στο ερώτημα: «Πώς εξέφραζαν τις ιδέες τους οι άνθρωποι σε αυτά τα χρόνια της Παλαιολιθικής Εποχής;». Μετά τη συγκρίνει με το παιδί που κάθεται δίπλα του και μαζί ανακοινώνουν την απάντησή τους. Αναμένουμε ότι τα παιδιά θα σημειώσουν λέξεις ή φράσεις όπως: *με νοήματα, με τα χέρια τους, με δυσκολία, κ.ά.*

⁵⁶ Τα σενάρια είναι ενδεικτικά και μπορούν να τροποποιηθούν ανάλογα με τα γενικότερα ενδιαφέροντα των παιδιών. Το ίδιο και οι αριθμοί των παιδιών στις ομάδες.

Δραστηριότητα 3: Πώς εξέφραζαν τις ιδέες τους οι άνθρωποι στην Παλαιολιθική Εποχή όταν άρχισαν να χρησιμοποιούν τον λόγο και τα σύμβολα (Θεατρικό παιχνίδι);

«Ας δούμε τώρα τι συνέβαινε χιλιάδες χρόνια αργότερα, όταν, σύμφωνα με τα τεκμήρια, οι παλαιολιθικοί άνθρωποι – και συγκεκριμένα οι Σοφοί Άνθρωποι (*Homo Sapiens*) – άρχισαν να σχεδιάζουν, να ζωγραφίζουν, να χρησιμοποιούν σύμβολα και κάποιας μορφής γλωσσική επικοινωνία (λόγο, ομιλία)».

Σκηνή 2

1. Χωρίς να αποκαλύψουμε τι ακριβώς ειπώθηκε στο αυτί του παιδιού (Σκηνή 1), καλούμε μια δεύτερη ομάδα παιδιών να σταθεί στο ίδιο σημείο, στο οποίο βρισκόταν η προηγούμενη ομάδα.
2. Ψιθυρίζουμε στο αυτί ενός άλλου παιδιού την αποστολή του και το καλούμε να δώσει τις πληροφορίες στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας του, χρησιμοποιώντας τους ακόλουθους τρόπους έκφρασης: (α) λέξεις (λόγο/ομιλία) (β) σύμβολα, σχέδια, ζωγραφιές.

«Υπάρχει μια μεγάλη λίμνη με πολλά ψάρια, κοντά στο ψηλό βουνό, προς τη μεριά που ανατέλλει ο ήλιος. Η ομάδα σου θα φτάσει εκεί σε 2 μέρες. Για να ψαρέψετε αυτά τα ψάρια, πρέπει να φτιάξετε δίκτυα και να ακονίσετε καλά τις μύτες των ακοντίων σας. Πρέπει επίσης να φτάσετε στη λίμνη πριν δύσει ο ήλιος για να αποφύγετε τα άγρια ζώα που έρχονται να πιουν νερό. Θα πρέπει να βρεις ένα τρόπο να εκφράσεις στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σου αυτές τις πληροφορίες. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις λόγια (λέξεις) ζωγραφιές, σύμβολα ή σχέδια – όπως θα έκανε ένας παλαιολιθικός άνθρωπος που ζούσε στα χρόνια εκείνα. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις επίσης τα υλικά (μεγάλο κομμάτι ψαρόκολλας κολλημένη σε τοίχο ή στο πάτωμα, και δίπλα: χώμα, νερό, στάχτη, λίπος) για να φτιάξεις τοιχογραφίες».

3. Η ολομέλεια των παιδιών σχολιάζει τον τρόπο που επέλεξε ο μαθητής να εκφράσει αυτό που ήθελε να μεταδώσει στα μέλη της ομάδας του, και ζητούμε από τα παιδιά να μοιραστούν το τι κατάλαβαν.
4. Το κάθε παιδί γράφει στην ατομική του καρτέλα μια λέξη ή φράση που να απαντά στο ερώτημα: «Πώς εξέφραζαν τις ιδέες τους οι άνθρωποι σε αυτά τα χρόνια της Παλαιολιθικής Εποχής;». Μετά τη συγκρίνει με το παιδί που κάθεται δίπλα του και μαζί ανακοινώνουν την απάντησή τους. Αναμένουμε ότι τα παιδιά θα σημειώσουν λέξεις ή φράσεις όπως: *με λόγια, με λέξεις, μιλώντας, με σύμβολα, με ζωγραφιές, με σχέδια, πιο εύκολα, κ.ά.*

Δραστηριότητα 4: Πώς η χρήση του λόγου και τα σύμβολα άλλαξαν τη ζωή των ανθρώπων της Παλαιολιθικής Εποχής; ⁵⁷

«Ελάτε τώρα να συγκρίνουμε αυτά που μάθαμε μέσα από τις δύο σκηνές που μόλις ζωντανέψαμε από την Παλαιολιθική Εποχή. Πόσο άλλαξε η ζωή των παλαιολιθικών ανθρώπων όταν άρχισαν να μιλούν και να χρησιμοποιούν σύμβολα; Πώς άλλαξε;

Τα παιδιά συζητούν τις πρώτες τους παρατηρήσεις σε ζευγάρια, και στη συνέχεια γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης. Διαπιστώνουν το μεγάλο βαθμό αλλαγής, και παράλληλα εντοπίζουν τις κυριότερες και σημαντικότερες αλλαγές:

- Η εισαγωγή των συμβόλων βοήθησε τους ανθρώπους να οργανώνονται καλύτερα, να προγραμματίζονται, να συντονίζονται, να γλυτώνουν από κινδύνους και γενικά διευκόλυνε τη ζωή τους.

⁵⁷ Η εισαγωγή του λόγου και των συμβόλων αποτέλεσε μια σημαντικότερη επανάσταση: τη συμβολική επανάσταση.

Δραστηριότητα 5: Τι άλλαξε και τι έμεινε το ίδιο στον τρόπο που οι άνθρωποι εξέφραζαν τις ιδέες τους στην Παλαιολιθική Εποχή και σήμερα;

Το κάθε παιδί χωρίζει σε τρεις αριθμημένες στήλες την ατομική του καρτέλα, όπου η κάθε στήλη αντιστοιχεί στα εξής:

- 1= Πριν τη χρήση του λόγου και των συμβόλων
- 2= Μετά τη χρήση του λόγου και των συμβόλων
- 3= Σήμερα

1	2	3 =Σήμερα

Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας τα παιδιά θα σημειώνουν ένα ✓ στη στήλη που θα κρίνουν ότι ανταποκρίνεται καλύτερα στην ερώτηση που θα θέτουμε και θα σηκώνουν την καρτέλα τους ψηλά ώστε η υπόλοιπη τάξη να βλέπει την επιλογή τους. Στη συνέχεια, θέτουμε με τη σειρά τα ερωτήματα που ακολουθούν, αφήνοντας χρόνο στα παιδιά να σκεφτούν ατομικά και να σημειώσουν την απάντησή τους, να την αιτιολογήσουν στο παιδί που κάθεται δίπλα τους και τέλος να δουν τις διαφορετικές απαντήσεις των συμμαθητών/τριών τους στην ολομέλεια. Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να υπερασπίζονται την επιλογή τους με επιχειρήματα, αντλώντας τεκμήρια από τα όσα έμαθαν μέχρι στιγμής για το θέμα⁵⁸:

- Πότε νομίζετε ότι οι άνθρωποι είχαν την ευκαιρία να μιλούν περισσότερο με όλα τα μέλη της οικογένειάς τους;
- Πότε νομίζετε ότι οι άνθρωποι προγραμματίζονταν καλύτερα;
- Πότε νομίζετε ότι οι άνθρωποι μπορούσαν να εκφράσουν τις ιδέες τους ευκολότερα;

Δραστηριότητα 6: Πώς εξέφραζαν τις ιδέες τους οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής; Τι άραγε να ήθελαν να εκφράσουν;

Τα παιδιά συμπληρώνουν τον πίνακα στο Φύλλο Εργασίας «Πώς εξέφραζαν τις ιδέες τους οι άνθρωποι της Παλαιολιθικής Εποχής;» (σ. 54-55), αφού διαβάσουν τις ερωτήσεις και παρατηρήσουν προσεκτικά τα ευρήματα-πηγές. Στο τέλος της δραστηριότητας αυτής, τα παιδιά, σε δυάδες, συγκρίνουν και συζητούν τις απαντήσεις τους:

- Έχουμε κάνει τις ίδιες υποθέσεις;
- Τι έχουμε μάθει ο ένας από τον άλλο;
- Έχουμε αλλάξει την αρχική μας υπόθεση;

Δραστηριότητα 7: Εκφράζω μια ιδέα χωρίς λόγια

Το κάθε παιδί εκφράζει μια ιδέα μέσα από μια δική του «βραχογραφία», με τη χρήση ενός χαρτονιού, νερού, χρώματος, καπνιάς και λίπους. Τα άλλα παιδιά «διαβάζουν» τη βραχογραφία. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να ενταχθεί και στο μάθημα της Τέχνης.

Ανακεφαλαίωση – Επαναφορά κύριων σημείων

Το κάθε παιδί γράφει στην ατομική του καρτέλα τρία πράγματα που ανακάλυψε σχετικά με τις αλλαγές και τις συνέχειες στη χρήση του λόγου και των συμβόλων στην Παλαιολιθική Εποχή και στον τρόπο που εκφράζονται οι άνθρωποι σήμερα.

⁵⁸ Διαφορετικές απαντήσεις μπορούν να γίνουν δεκτές, εφόσον τεκμηριώνονται από τα παιδιά με ευρήματα-τεκμήρια από το σημερινό ή/και προηγούμενο μάθημα.

«Τι έχετε να προσθέσετε στις Κάρτες Εργασίας που θεωρείτε σημαντικό ή/και ενδιαφέρον;»
Το κάθε παιδί συμπληρώνει τις Κάρτες Εργασίας *Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα;* (Πώς εκφράζουν τις ιδέες τους οι άνθρωποι, Παλαιολιθική Εποχή, Σήμερα σ. 16-19) με τα νέα στοιχεία που έχει ανακαλύψει στο σημερινό μάθημα.

Αναστοχασμός παιδιού

Το κάθε παιδί επιλέγει να απαντήσει σε μια ή περισσότερες ερωτήσεις:

- Τι μου άρεσε πιο πολύ ή μου έκανε εντύπωση από αυτά που κάναμε σήμερα;
- Άλλαξαν οι ιδέες/γνώσεις μου με το σημερινό μάθημα; Γιατί;
- Συνεργάστηκα/συζήτησα αποτελεσματικά με άλλα παιδιά;
- Τηρήθηκαν οι αρχές του αμοιβαίου σεβασμού στον διάλογο;
- Πώς θα με βοηθήσουν αυτά που έμαθα σήμερα στην καθημερινή μου ζωή;
- Τι άλλο θέλω να μάθω; Τι θα ήθελα να εισηγηθώ στη/στον δασκάλα/ό μου;

Αναστοχασμός εκπαιδευτικού

- Πότε συμμετείχαν πιο ενεργά τα παιδιά;
- Τι πέτυχε κατά την άποψή μου; Τι δεν «δούλεψε» και γιατί;
- Ποιες περιοχές χρειάζονται βελτίωση; Πώς θα μπορούσαν να γίνουν;

Αξιολόγηση

Συντρέχουσα αξιολόγηση γίνεται κατά τη διάρκεια του μαθήματος με την χρήση ποικίλων μέσων μέσα από την εργασία σε ομάδες, και μέσα από τη συζήτηση στην ολομέλεια. Τελική αξιολόγηση γίνεται μέσα από τη δραστηριότητα ανακεφαλαίωσης και επαναφοράς των κύριων σημείων· και μέσα από τη συμπλήρωση των Καρτών Εργασίας *Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα;*.